Redacţiunea Administraţiunea
Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare Nr. 22
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ!
Birourile de anunciurĭ:
Braşovŭ, piaţa mare Nr. 22
Inserate mai primescŭ în Viena Rudolfŭ Mosse Haasenstein & Volger (Otto Maas), Henrik Schalek, Alois Herndl M. Dukes, A. Oppelik, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger Anton Mezei Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daube: în Hamburg: A. Steiner.
Preţulŭ inserţiunilorŭ; o seriă garmondŭ pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULŬ LIV.

„Gazeta“ ese în fiă-care di
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe unŭ anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., Pe treĭ lunĭ 3 fl.
Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 francĭ, pe treĭ lunĭ 10 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentulŭ pentru Braşovŭ:
la administraţiune, piaţa mare Nr. 22, etagiulŭ I.: pe unŭ anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulŭ în casă: Pe unŭ anŭ 12 fl. pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ.
Atâtŭ abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 195. Braşovŭ, Mercurĭ 4 (16) Septemvre. 1891.

„Era nouă.“

I.

Braşovŭ, 3 Septemvre v.

De unŭ timpŭ încóce foile maghiare, carĭ suntŭ mai multŭ séu mai puţinŭ inspirate de cercurile guvernamentale, ventiléză cu multă predilecţiune cestiunea, cum s'ar puté afla unŭ *modus vivendi* cu naţionalităţile nemaghiare, şi în deosebĭ cu Românii din Transilvania şi Ungaria. Se vorbesce multŭ despre bunele intenţiunĭ ale ministrului Szapary şi despre asigurările, ce le-au datŭ în dietă corifeii partidei dela putere, cumcă motivele principale pentru intenţionata întroducere a administraţiei de statŭ în comitate, suntŭ, că ei „vorŭ sĕ creeze posibilitatea, ca inteligenţa naţionalităţilorŭ sĕ pótă fi câştigată şi pentru funcţiunile administrative“.

Ingrijirea acésta, ce pare a fi cuprinsŭ pe guvernamentalĭ pentru liniscea naţionalităţilorŭ, şi care îndemna mai deunădĭ pe „Pester Lloyd“ sĕ le propună Româniloru de a căuta unŭ *modus vivendi,* pe basa acelorŭ „asigurărĭ“, 'şĭ are şi ea istoriculŭ ei.

Cum vine că numai acum după unŭ regimŭ necruţătorŭ, tendenţiosŭ şi asupritorŭ de douĕdecĭ şi patru de anĭ, Ungurii dela putere suntŭ cuprinşĭ de atâta îngrijire pentru sórtea „inteligenţei naţionalităţilorŭ?“

Cum se face, că numai astădĭ, după ce aprópe unŭ pătrarŭ de vécŭ legea naţionalităţilorŭ s'a călcatŭ pretutindenĭ şi fără milă, de către cei dela stăpânire şi de către organele lorŭ marĭ şi micĭ, foile guvernului găsescŭ, că acéstă lege ar trebui sĕ fiă mănuată într'unŭ modŭ „mai suportabilŭ“ pentru naţionalităţĭ?

De unde vine, estrema bunăvoinţă, ce o pretextéză celŭ mai tendenţiosŭ şi duşmănosŭ diarŭ ungurescŭ, „Pester Lloyd“, când ne propune noă Româniloru, ca sĕ ne luămŭ ca esemplu pe Saşii din Ardélŭ, carĭ în urma împăcării lorŭ cu guvernulŭ au căpĕtatŭ în trei comitate mărginaşe ca fişpanĭ nisce bărbaţĭ, „despre carĭ se speréză, că vorŭ mânua legea de naţionalitate într'unŭ sensŭ suportabilŭ pentru naţionalităţĭ“?

La aceste întrebărĭ lăsămŭ se rĕspundă pentru astădĭ „*Magyar Hirlap*“ dela 9 Septemvrie, care publică sub titlulŭ „Era nouă“ unŭ articolŭ de fondŭ caracteristicŭ, pe care aflămŭ de bine a-lŭ reproduce aicĭ în traducere românéscă, din cuvêntŭ în cuvêntŭ:

In fiă-care di — acuşĭ din Slavonia, acuşĭ din Croaţia, acuşĭ din Maramurĕşŭ, acuşĭ despre adunarea ţĕranilorŭ germanĭ din Timişóra, acuşĭ din Ardealŭ despre pactulŭ cu Saşii, despre stégurile săsescĭ din Bistriţa, despre şedinţa Comitetului esecutivŭ românŭ, despre aspiraţiunile Româniloru — ni-se comunică câte-o scire de mare interesŭ. Acuşĭ apoi rĕsună Tatra de pretensiunile Slovacilorŭ, acuşĭ s'audŭ în cursulŭ Dunării de josŭ dorinţele Sêrbilorŭ şi ale Româniloru; acuşĭ din inima ţĕrii, din capitală, ajunge înaintea tronului o petiţiă germanisătóre. Acestŭ murmurŭ, acéstă svêrcolire, acestŭ strepitŭ, vuetŭ şi mormăitŭ, nu vré sĕ se finéscă.

In trecutŭ, pressa liberă şi liberulŭ cuvêntŭ au fostŭ totŭ aşa de puţinŭ mărginite în Ungaria, ca şi adĭ, fiindcă nu s'a aflatŭ reacţionarŭ atâtŭ de îndrăsneţŭ, care sĕ pretindă cu voce tare restrîngerea acestorŭ douĕ lucrurĭ. Astădĭ însĕ se potŭ audi astfelŭ de pretensiunĭ acuşĭ în interesulŭ parlamentarismului, acuşĭ în celŭ alŭ libertăţii, ér originea, isvorulŭ pretensiunilorŭ acestora se reducŭ la cercurile bine informate, séu oficióse.

Nu pentru aceea n'au vorbitŭ şi n'au scrisŭ ómenii, pentru-că dóră n'ar fi fostŭ iertatŭ, ci pentru-că nu era ce sĕ se vorbéscă şi scrie. Speranţele puse la o parte de multă vreme, aspiraţiile înecate în ele însĕ-şĭ, agitaţiile descuragiate prin nesuccesulŭ lorŭ, astădĭ se trezescŭ la nouă vieţă şi fără de răbdare capĕtă picióre. Cine e pricina tuturorŭ acestora? A devenitŭ dóră mai mare apĕsarea contra naţionalităţilorŭ? S'au sporitŭ causele interne acomodate pentru aţîţarea naţionalităţilorŭ? Partidele politice oposiţionale, séu pressa oposiţională dă curagiu elementelorŭ neîndestulite şi face promisiunĭ nerealisabile pentru câştigarea lorŭ?

Nu, din tóte acestea nu-i nimicŭ. Partidele şi pressa oposiţională este acusată de celŭ mai sĕlbaticŭ şovinismŭ fără de nicĭ o causă şi numai pentru-că nu voesce sĕ dea la o parte interesele statului maghiarŭ şi ale naţiunei.

Partida oposiţională maghiară — mulţămită cerului — nicĭ-odată n'a îmbiatŭ şi n'a jertfitŭ interesele statului maghiarŭ şi ale naţiunei pentru a-şĭ câştiga puterea nicĭ în susŭ prin manevre şi tactică de partidŭ, nicĭ în josŭ elementelorŭ străine.

La póla Carpaţilorŭ sudicĭ, pe fundulŭ regescŭ, séu în ţinutulŭ Făgăraşului în Bistriţa séu în Maramurĕşŭ, în Timişóra, séu în Caransebeşŭ, sub Tatra, séu la hotarele Galiţiei, în Slavonia, séu în Fiume — la întrebarea, că ce a pricinuitŭ déră asta, toţĭ acei ce iau parte în mişcare şi pretutindenĭ unŭ singurŭ rĕspunsŭ au: „*Era nouă*“.

Aşadéră dela noua eră încóce au isvorîtŭ speranţele, aşadéră era nouă a datŭ curagiu agitaţiunei. Au fostŭ înlăturaţĭ din drumŭ aceia, carĭ prin continuarea unei politice naţionale conscienţióse şi-au câştigatŭ în trecutŭ încrederea guvernului şi stima naţiunei*), cei rĕmaşĭ au fostŭ împiedecaţĭ în activitatea lorŭ.

*) Aicĭ înţelege pe Banffi şi Bethlen-paşa. — Trad.

Patriotismulŭ afectatŭ şi neplăcutŭ alŭ Fiumenilorŭ şi sensibilitatea naţională a Maghiarilorŭ ardelenĭ este ignorată cu deplină linişte. Aceia, carĭ timpŭ de 15 anĭ au purtatŭ cea mai rece pasivitate faţă cu statulŭ şi constituţia maghiară, orĭ au continuatŭ o muncă de subminare, adĭ suntŭ consideraţĭ ca elemente constitutive de statŭ, li-se dă însemnătate; pentru isbucnirile lorŭ nu ei ne dau scuse, ci noi căutămŭ cu mare sîrguinţă scusele.

Nu se póte învinui contele Szapáry cu aceea, că a promisŭ, séu pe cale publică ar fi datŭ ceva acestorŭ elemente. Nu, elŭ n'a făcut'o acésta, fiindcă chiar şi promisiunea cea mai mare este ceva prea puţinŭ pentru îndestulirea pretenţiunilorŭ potenţate.

Numirile lui „norocóse“, sfânta lui răbdare fără de marginĭ nutrescŭ mai bine elementele, decâtŭ celea ce ar da cu mână sgârcită. Ministrulŭ de interne de odinióră, contele Szapáry, încă cu 12 anĭ înainte pregătise terenulŭ în Ardélŭ. Scărirea unilaterală a censului electoralŭ şi atuncĭ nu s'a sdrobitŭ, decâtŭ de patriotismulŭ camerei magnaţilorŭ. Charta celorŭ 10 comitate ale lui Iosifŭ alŭ II-lea încă totŭ dela elŭ şi-a primitŭ noua colóre necesară.

Cu preţulŭ acesta, mai că şi fraţii noştri Românĭ ar fi aplecaţĭ sĕ renunţe la pasivitatea de pănă acum. O vechiă dicere valahă sună: „Draku nu dórme“. Acésta esprimă reînviatele lorŭ speranţe.

Inţelepţii şi circumspecţii noştri fraţĭ Saşĭ s'au reaşedatŭ frumuşelŭ în vechia lor domniă. Succesele muncei de 15 anĭ s'au topitŭ la cea dintâiu suflare a erei nouĕ; n'au mai rĕmasŭ decâtŭ liniile ferate şi zidirile; tóte celelalte s'au întorsŭ la vechime.

Podesta oraşului Fiume îşĭ trage cinstitŭ socotéla cu noi. Amŭ elocatŭ în Fiume *optŭ milióne* de florinĭ; i-amŭ datŭ

FOILETONUL „GAZ. TRANS.“

Rumänien 1882/9

von

Nic. Densuşianu.

Sonderabdruck aus den „Jahresberechten der Geschichtswissenschaft“. Berlin. R. Gaertners Verlagsbuchhandlung.

(Fine.)

D-lŭ Xenopol a tratatŭ istoria Româniloru în Dacia Traiană. Volumulŭ I. conţine istoria vechiă, vol. II. istoria mediă.

Incâtŭ pentru volumulŭ I, dice *referentulŭ* în apreciarea sa la care ne asociămŭ şi noi, e numai o nóuă prelucrare a studiului [1]) aceluiaşĭ autorŭ publicatŭ încă în 1884/5. D-lŭ Xenopol vorbesce în volum I. despre istoria vechiă a Daciei înainte şi după ocupaţiunea Romanilorŭ, starea provinciei în timpulŭ emigraţiunei popórelorŭ, invasiunea Ungurilorŭ, Kumanilor şi Pecenegilorŭ şi în fine descrie întemeiarea ţĕrilorŭ române dincóce şi întemeiarea imperiului româno-bulgarŭ sub Assanĭ dincolo de Dunăre.

„Materialŭ nou pentru acestŭ „intervalŭ, dela anulŭ 274—1300, „autorulŭ neaducêndŭ în discuţi„une, nu póte fi vorbă despre o „nouă lumină, ce s'ar fi făcutŭ în „privinţa acestei multŭ discutate „cestiunĭ. *In genere, întréga istoriă „vechiă a D-lui Xenopol nu e de câtŭ „unŭ studiu de presupunerĭ (Konjek„turalstudium).*“

„O altă cu multŭ mai însemnată scriere din tóte punctele de privire, dice D-lŭ Densuşianu, este lucrarea [2]) D-lui G. Bariţiu, unŭ veteranŭ renumitŭ publicistŭ şi în acelaşĭ timpŭ conducĕtorul politicŭ alŭ Româniloru transilvanĭ şi care avêndŭ o parte fórte mare la tóte lucrările pentru desvoltarea modernă naţională a Româniloru de dincolo şi de dincóce de Carpaţĭ, opera sa are cu atât mai mare valóre. Autorulŭ tratéză în tomulŭ I. (1683—1848) unirea Transilvaniei cu Casa Austriei, unirea religiósă a Românilor transilvanĭ cu biserica romano-catolică şi mai multe alte evenimente de sub domnia lui Carol VI., Maria Teresia, şi Josif II pănă la evenimentele din 1848“. —

Totŭ cu privire la unirea religiósă a Româniloru transilvanĭ cu Roma merită sĕ amintimŭ în prima liniă opera d-lui *Niles*[3]).

„Acéstă lucrare, urméză d-lŭ Densuşianu, a fostŭ publicată cu ajutorulŭ Academiei române şi maghiare. Autorulŭ tratéză despre „Historia unionis Ecclesiae Rumenorum cum sede apostolica“ şi ne pune în vedere documente păn'acum needitate; totŭ în acéstă lucrare se cuprinde şi unŭ capitolŭ „de Moldovarum unione cum sede apostolica“. Autorulŭ însĕ, fiindŭ unŭ călugărŭ din societatea jesuiţilorŭ, tratéză aceste importante părţĭ din istoria Româniloru mai multŭ din puntŭ de vedere ca misionarŭ de câtŭ ca luptătorŭ pentru domnia absolută a bisericei catolice şi de aceea nu póte fi consideratŭ ca scriitorŭ istoricŭ imparţialŭ“.

Trecêndŭ la numismatică şi stragistică, d-lŭ *referentŭ* Densuşianu, ne face următórea interesantă espunere:

„Colecţiunea nóstră monetară dela Academia română póte fi considerată ca celŭ mai mare tesaurŭ scienţificŭ alŭ României. Pentru acéstă colecţiune avemŭ sĕ mulţămimŭ numai d-lui D. A. Sturdza, secretarulŭ generalŭ alŭ Academiei române, care a manifestatŭ o iubire şi unŭ zelŭ deosebitŭ pentru istoriă. Intr'unŭ memoriu adresatŭ Academiei române d-lŭ D. A. Sturdza descrie seriele monetelorŭ cunoscute pănă acum dela Alexandru celŭ Bunŭ (1401—1432) şi Stefanŭ celŭ Mare (1458—1504.[4])

„Pe terenulŭ sfragisticŭ şi heradicŭ de asemenea avemŭ interesante descoperirĭ şi lucrărĭ. D-lŭ Sturdza, neobositulŭ cercetatorŭ

[1]) *A. D. Xenopol;* Teoria lui Rösler. Studiĭ asupra stăruinţiĭ Româniloru în Dacia Traiană. Iaşĭ. Tip. naţională. 1885.

[2]) *G. Bariţiu;* Părţĭ alese din Istoria Transilvaniei pe douĕ sute de anĭ din urmă Vol. I. (1683—1848). Sibiiu. Tip. W. Kraft.

[3]). *N. Niles,* S. I. Symbolae ad ilustrandram Hist. Ecclesiae orientalis in terris coronae St. Stephani. Vol. I. II. Oemponte. Typ. Feliciani Rauch.

[4]) *D. A. Sturdza,* I. O scrisóre autografă dela Mihaiu Vitézulŭ. II. Stégulŭ lui Şerbanŭ-Voda Cantacuzino. III. Nouĕ descoperirĭ numismatice române. Bucurescĭ. Academia română 1888.

comerciu înfloritorŭ, i-amŭ edificatŭ unŭ portŭ puternicŭ; nu le supěrămŭ limba, libertatea, ér pentru astea ne dau în schimbŭ credinciósă alipire la patria mamă şi la naţiune; ne stiméză stindardulŭ şi constituţia.

Fundulŭ regescŭ*) adĭ-mâne îlŭ legămŭ pe două locurĭ cu comerciulŭ lumescŭ, nu le supěrămŭ limba, averea, însě până adĭ n'amŭ auditŭ decâtŭ de ceea cu ce li suntemŭ datorĭ şi orĭ de câte-orĭ a amenințatŭ primejdia acéstă ţéră şi naţiune, i-amŭ aflatŭ sigurŭ în taběra contrarilorŭ.

Se vestesce, că Banulŭ încredinţéză iubirea ospitală a Croaţilorŭ faţă cu Maghiarii, décă aceştia vorŭ visita esposiţia croată din Agram. După ce ei au strigatŭ *Jivio* tuturorŭ inimicilorŭ acestei ţěrĭ şi naţiunĭ; după ce au învitatŭ pe toţĭ duşmanii noştri, dicŭ, că ne vorŭ vedé bucurosŭ décă vomŭ merge. Despre asta ne asiguréză autoritatea Banului. Dér atâtŭ sě fi scădutŭ óspeţii, încâtŭ trebuimŭ şi noi şi décă vecina nóstră Austriă ne-a chiămatŭ anulŭ trecutŭ la esposiţia ei ca pe cei dintêiu, bunĭ vomŭ fi noi aicĭ (în Agram) ca cei din urmă?

La regretulŭ, ce a avutŭ naţiunea la 1861, când a muritŭ Sechenyi, sub domnia provisoriului, a participatŭ şi Croatulŭ cu Ungurulŭ. S'au recitatŭ requiemurĭ şi în bisericile săsescĭ şi valache. Compătimirea acésta nĭ-a cădutŭ bine, nu vomŭ uita-o nicĭ-odată. Dér la ospěţulŭ ce-lŭ serbéză icĭ şi colo domnii pentru frângerea puterii nóstre naţionale, mulţămimŭ frumosŭ, dér nu vomŭ lua parte.

Era acésta, în care apucă putere agitaţiunile în contra naţiunei şi statului, nu este a nóstră. Croaţia, Fiume, Braşovulŭ, Sibiiulŭ, Bistriţa, Dunărea de josŭ, regiunea Tatrei n'au sporitŭ şi nu s'au întăritŭ, sub acéstă eră, în libertatea politică şi cetăţenéscă; nu acéstă eră li-a susţinutŭ caracterulŭ de rassă şi limbă, ci era naţiunei maghiare.

Mai multe speranţe noi nu putemŭ da, decâtŭ amŭ datŭ până acum. Noi nu voimŭ sě ne înşelămŭ pe noi, dér nicĭ pe ei. Ceea ce încă e adĭ alŭ nostru, nu promitemŭ a da, fiind-că noi încă şi mâne voimŭ sě fimŭ statŭ naţionalŭ.

Nu batemŭ clopotulŭ într'o dungă, pentru că contele Szapary se jócă cu chibritele, dér sě grijimŭ şi noi, şi ei!

CRONICA POLITICĂ.

— 3 (15) Septemvrie.

— Din incidentulŭ petrecerei Majestăţii Sale la Bistriţa, organulŭ guvernamentalŭ din Cluşiu, „Kolozsvár" scrie unŭ articulŭ de fondŭ în care „deocamdată nu reflectéză la nisuinţele aprópe neloiale ale unor Saşĭ ultraiştĭ, carĭ au voit sě conturbe sěrbătórea dela Bistriţa," dér se mărginesce a se ocupa numai cu rěspunsurile Majestăţii Sale date deputaţiunei comitatului şi metropolitului Mironŭ Romanulŭ. „Kolozsvár" află, că „rěspunsulŭ de care fù împărtăşitŭ metropolitulŭ Miron, póte servì ca lecţiune seriósă şi admoniătóre ultraiştilorŭ valahĭ, carĭ prin agitaţiunile lorŭ neînfrânate şi antimaghiare îndreptate în contra statului, au dus'o în óre carĭ privinţe până la estremŭ. Monarchulŭ presentă statulŭ legalŭ şi Valahimei ca celŭ mai solidŭ bastionŭ şi decĭ — filosoféză Kolozsvár — acésta este o îndrumare pentru preoţime, ca sě cultive pacea între naţionalităţĭ şi este o admoniare pentru aceia, carĭ adese abusândŭ de chemarea lorŭ sfântă, îndémnă pe credincioşĭ la ură de rassă." După acestea mai scrie: „Avé-vorŭ resultate admoniţiunile desŭ repetate ale regelui? Convinge-se vorŭ aşanumiţii politicĭ naţionalĭ ai Saşilorŭ, Valahilorŭ etc. că în visurile lorŭ, în ura lorŭ nu potŭ conta la spriginulŭ nimenuia, — şi mai puţinŭ la înclinările domnitorului?" Aceste întrebărĭ, dice „K-r." reésă din rěspunsulŭ Monarchului şi décă voescŭ naţionalităţile sě-şĭ cultive limba, sě se bucure de drepturile lorŭ bisericescĭ şi şcolastice, atuncĭ sě o înţelégă acésta şi — vedĭ dómne — sě caute sě trăiéscă în bună înţelegere cu „ei" — cu Ungurii!!

— Vorbindŭ despre **cestiunea Dardanelelorŭ,** diarulŭ „Romanulŭ" îşi esprimă temerea, că Ruşii vorŭ trece câtŭ de curândŭ prin România spre Orientŭ, şi că călětoria Regelui Carolŭ la Veneţia, nu e pentru regina bolnavă, ci are scopurĭ politice. Regele voesce sě se asigure, că óre puterile centrale şi Anglia suntŭ hotărîte sě apere România, la casŭ de acésta va fi amenințată de Rusia. Asemenea şi „Hamburger Nachrichten" îşĭ esprimă temerea despre procederea Rusiei în cestiunea Dardanelelorŭ. Despre acésta am amintitŭ în numérulŭ de erĭ. „Neue Freie Presse" vorbindŭ despre aceste două diare, combate aserţiunile lorŭ, dicêndŭ că suntŭ fantastice. „Ceea ce privesce călětoria regelui Carolŭ la Veneţia, dice fóia din Viena, este destulŭ de clarificată prin suferinţele reginei, încâtŭ nu e de lipsă sě se afle alte motive. Cu cine va vorbì regele Carolŭ despre politică în Veneţia? Dór cu tênerulŭ duce de Aosta; căcĭ afară de acesta nu se află în Veneţia nicĭ unŭ membru alŭ familiei regescĭ de Savoya, ba nicĭ unŭ ministru italianŭ nu se află în Veneţia. Câtŭ despre enunţiaţiunile lui „Hamb. Nach." dice „Neue Freie Presse", că şi aceste suntŭ lipsite de orĭ ce basă reală şi suntŭ pure fantasii.

— Diarului „Naţionalulŭ" din Bucurescĭ i se împărtăşesce că în *Basarabia* se facŭ **concentrărĭ de trupe.** Se dice, că la Tiraspol lângă ţěrmulŭ stângŭ alŭ Dnistrului, au sositŭ trupe nouă. Regimentele dimprejurulŭ Tiraspolului au primitŭ ordinŭ sě mérgă la Chişineu, Reni, Bender şi Ismail, va sě dice că efectivulŭ trupelorŭ în Basarabia este de 60,000 de soldaţĭ. Intre Tiraspol şi Razdelnaja s'au construitŭ peste 10,000 de corturĭ.

—Diarului „Times" 'i se scrie din Petersburg, că în luna lui Aprilie 1892 se va ordona o *mobilisare generală a armatei rusescĭ*, pentru ca sě se probeze în modŭ practicŭ noua organisare a armatei *rusescĭ*.

— Diarulŭ „Novosti" anunţă, că cu ajutorulŭ *sindicatului parisianŭ*, în care se află şi representanţĭ ai pressei, între carĭ şi „Journal des Debats", se va întemeia o societate pe acţii, pentru înfiinţarea **unei şcóle medii** cu limba de propunere *francesă*; numai istoria ruséscă şi limba ruséscă şi pentru ortodoxĭ şi religiunea, se va propune în limba ruséscă. Guvernulŭ nu va face acestei întreprinderĭ greutăţĭ principiare. Comisiunea pentru esecutarea acestui planŭ s'a şi formatŭ deja.

—Din Petersburg 'i se scrie diarului „Posener Zeitung", că **Ţarulŭ şi Ţarina** vorŭ visita dilele acestea curtea din *Berlinŭ* şi că împěratulŭ şi împěrătésa Germaniei vorŭ călětorii în Octomvre la Petersburg, pentru ca sě ia parte la nunta de argintŭ a Ţarului.

Primirea deputaţiunilorŭ la Bistriţa.

Dămŭ locŭ astădĭ discursului prin care Escelenţa Sa Metropolitulŭ *Miron Romanul* a salutatŭ în fruntea deputaţiunei bisericei gr orientale pe Majestatea Sa:

Majestatea Vóstră cesară şi apostolică regéscă, Preagraţióse Dómne!

Intre raporturile nóstre interne din ţéră, carĭ dau une-orĭ ansă la îngrigirĭ îndreptăţite, ne servesce totdéuna spre mare mângáiere sufletéscă, a sci cu gratitudine, că Maiestatea Vóstră, preagraţiosulŭ nastru Domnŭ şi Rege, Vě înduraţĭ preagraţiosŭ a Vě estinde graţiile de domnitorŭ şi grijea părintéscă deopotrivă asupra tuturorŭ supuşilorŭ credincioşĭ, fără deosebire de religiune şi naţionalitate; adĭ însě, când şi noi în rêndŭ cu celelalte corporaţiunĭ eclesiastice şi lumescĭ presentate aicĭ, avemŭ fericirea de a Vě saluta pe Majestatea Vóstră, supremulŭ protectorŭ alŭ bisericei nóstre, cu cea mai profundă reverinţă omagială, în acestŭ ţinutŭ estremŭ alŭ archidiecesei nóstre, bucuria ne este deplină şi — sperămŭ — nesecabilă.

Nutréscă alţii orĭ şi ce părere despre nisuinţele bisericei nóstre naţionale, care a trecutŭ prin multe adversităţĭ, noi şi la ocasiunea acésta putemŭ asigura sěrbătoresce pe Majestatea Vóstră, că preoţimea şi poporulŭ credinciosŭ alŭ bisericei greco-orientale române din patriă îşĭ va păstra totdéuna nepătate cele mai principale virtuţĭ cetăţenescĭ: fidelitatea tradiţională şi alipirea firmă către gloriosulŭ tronŭ alŭ Majestăţei Vóstra, de asemenea şi respectulŭ omagialŭ faţă cu legalulŭ organismŭ de statŭ, şi peste tot va face pentru promovarea binelui comunŭ totŭ ce 'i este posibilŭ prelângă scutirea intereselorŭ vitale, îndreptăţite şi patriotice ale religiunei şi naţionalităţii nóstre.

Pe lângă acésta esprimare sinceră şi nealteribilă a devotamentului nostru omagialŭ, ne luămŭ totodată voiă a recomanda şi pe viitorŭ cu cea mai profundă reverinţă biserica nóstră şi instituţiunile ei fundamentale graţiei de Domnitorŭ nesecate şi grijei binefăcětóre părintescĭ a Majestăţei Vóstre; ér după tóte acestea înnoindu-ne piósele rugăciunĭ de tóte dilele, implorămŭ din adênculŭ sufletului binecuvêntarea lui Dumnedeu peste Majestatea Vóstră, ca intenţiunile, ce le aveţĭ ca principe înţeleptŭ sě le puteţĭ realisa încă într'unŭ lungŭ şirŭ de anĭ spre fericirea popórelorŭ Mâjestăţii Vóstre credincióse şi mulţămitóre. — (în limba română): *Majestatea Sa, preagraţiosulŭ nostru monarchŭ, sě trăiască la mulţĭ anĭ fericiţĭ!*

Rěspunsulŭ Majestăţii Sale l'amŭ publicatŭ erĭ în tótă estensiunea sa.

SCIRILE DILEI.

— 3 (15) Septemvre.

Manevrele la Bistriţa. La aceste manevre operéză două divisiunĭ de infanteriă, ca partiă de nordŭ şi de sudŭ, la care e de observatŭ, că partia de sudŭ e întărită prin o divisiune întrégă de honvedĭ infanteriă, prin urmare partia de sudŭ e mai tare ca cea de nord. Conducerea manevrelorŭ o are comandantulŭ de corpŭ, generalulŭ de cavaleriă br. Szveteney şi cu şefulŭ statului sěu majorŭ, contele de Gunesch, carĭ suntŭ stabiliţĭ în Bistriţa. Ca arbitri ai manevrelorŭ suntŭ: Locotenentulŭ-mare-

*) Inţelege acea parte a pământului locuitŭ şi de Saşĭ din Ardealŭ, care se numea odiniоră *fundus regius.*

---

alŭ istoriei române în călětoriile sale în Germania a descoperitŭ la Wiesbaden mai multe documente istorice române. Afară de conţinutulŭ lorŭ istoricŭ, sigilele acestorŭ documente au unŭ deosebitŭ interesŭ pentru istoria nóstră mediă. Intre acestea avemŭ unŭ *sigillum maius* dela Vladŭ Draculŭ (1431—45) cu inscripţiune latină. Asemenea *sigilla maiora* cu epigrafe latine numai şése ne suntŭ cunoscute până acum şi care fiindŭ din vremile cele mai vechĭ ale Domnilorŭ românĭ, dovedescŭ în de ajunsŭ, că vechii Domnĭ românĭ aveau şi cancelariile lorŭ latine. Unŭ altŭ documentŭ dela Vladŭ Draculŭ are unŭ *sigillum minus* cu inscripţiunea: „S(igillum) Ioan (nis) Vlad Voivoda (e). Din acéstă inscripţiune reiese, că abreviaţiunea *Io*, care de obiceiu vine înainte în titlurile diplomatice ale vechilorŭ Domnĭ românĭ, nu e decâtŭ unŭ nume adoptivŭ: Ioan (Ioannes). Din sigilele atêrnate la acestea documente se constată, că vechia emblemă a României (Valachia) nu era *corbulŭ*, cum s'a credutŭ până acum, ci *vulturulŭ.*"

Incâtŭ pentru Hunfalvy *referentulŭ* face următórea justă apreciare:

„Broşurele lui Hunfalvy suntŭ numai nisce simple scrierĭ politice, carĭ neocupându-se cu cercetarea adevěrului istoricŭ, scopulŭ lorŭ se mărginesce numai la combaterea aspiraţiunilorŭ naţionale ale Românilorŭ şi la contrastele dintre Românĭ şi Ungurĭ. *De aceea trebue cu deseverşire eliminate dintre operele istorice privitóre la Românĭ.* Acelaşŭ caracterŭ îlŭ au şi scrierile profesorului Pic, care însuşĭ declară categoricŭ în prefaţa cărţii sale, că elŭ scrie ca slavonŭ şi astfelŭ prin acésta prismă slavonă nu vede în ţěrile române decâtŭ numai Slavĭ."

Cu privire la lucrările *limbistice*, referentulŭ ne dă unŭ importantŭ resumatŭ cronologicŭ-istoricŭ în care între altele vorbindŭ şi despre *Dicţionarulŭ lui Cihac* dice cu dreptŭ cuvêntŭ, că acestŭ Dicţionarŭ conţine esplicaţiunĭ cu totulŭ neesacte şi etimologii fantastice, carĭ ducŭ pe cale greşită pe orĭ ce străinŭ învěţatŭ, după cum s'a costatatŭ la deosebite ocasiunĭ în sînulŭ Academiei române.

Acestŭ interesantŭ capitolŭ, care merită o deosebită atenţiune *referentulŭ* îlŭ încheiă în modulŭ următorŭ.

„Aicĭ e loculŭ de a ne lua rěmasŭ bunŭ pentru totdéuna dela doi marĭ filologĭ românĭ din secolulŭ nostru. Unulŭ dintre aceştĭ învěţaţĭ era Timoteiu Cipariu, prepositŭ la capitolulŭ mitropolitanŭ din Blaşiu, Transilvania, renumitŭ în acelaşĭ timpŭ ca istoricŭ şi filologŭ, însě ocupaţiunea lui principală în tótă viéţa sa a fostŭ cercetarea limbei române. Elŭ a fost, aşa dicêndŭ, întemeietorulŭ studiilorŭ istorice în privinţa limbei române şi a contribuitŭ in mare parte le întroducerea literelorŭ latine în scrierea română. A sistemisatŭ gramatica şi ortografia română şi chiar şi adversarulŭ sěu literarŭ, d-lŭ Maiorescu, profesorŭ universitarŭ, se esprimă în privinţa lui astfelŭ: *Cipariulŭ are meritulŭ de a fi sistemisatŭ în modulŭ celŭ mai consciinţios şi consecuentŭ etimologia în limba română.*" Elŭ a muritŭ în anulŭ 1887 admiratŭ şi plânsŭ ca celŭ mai mare filologŭ românŭ alŭ secolului presentŭ.

„Unŭ altŭ filologŭ românŭ renumitŭ Aronŭ Pumnulŭ, profesorŭ la gimnasiulŭ din Cernăuţŭ în Bucovina. Elŭ, ce e dreptŭ, inventase o nouă ortografiă în limba română, care între anii 1860—80 era întrebuinţată de toţĭ Bucovinenii şi care mai târdiu, dovedindu-se a fi nepractică, a cădutŭ. Adevărata mărire însě a acestui bărbatŭ consista în influenţa, pe care a avut'o în Bucovina în ceea-ce privesce redeşteptarea simţěmêntului naţionalŭ românŭ. Elŭ a desfăşuratŭ o activitate apostolică pentru cultura naţională a Românilorŭ din Bucovina.

„Amêndoi aceştĭ bărbaţĭ au formatŭ o adevěrată epocă în istoria culturei şi literaturei Românilorŭ."

In fine, mai repetândŭ încă odată, că raportulŭ D-lui N. Densuşianu merită sě fiă cunoscutŭ cititorilorŭ noştri, noi îlŭ felici-

șalŭ cav. de Thyr, generalulŭ Cronebold, generalulŭ Zaitsek, colonelulŭ Farkas, majorulŭ Wolny, majorulŭ Pall, căpitanulŭ Bauer, căpitanulŭ conte Wallis și locotenentulŭ Ianitsek.

***

La școlele române din Blașiu au fostŭ înscriși pentru noulŭ anŭ școlasticŭ 688 de tinerĭ, dintre carĭ 388 la gimnasiu, 69 la preparandiă, 168 la școlele primare de băețĭ, ér la șcóla de fetițe au fostŭ înscrise 51 de copile. Aci nu suntŭ socotițĭ elevii din seminariulŭ teologicŭ, alŭ cărora numĕrŭ érășĭ se urcă la vre-o 60, orĭ mai bine.

***

In capitululŭ gr. cat. din Lugoșŭ a fostŭ numitŭ canonicŭ nou d-lŭ *Mihailŭ Perianŭ*, fostŭ secretarŭ episcopescŭ și notarŭ consistorialŭ în Lugoșŭ.

***

Musica orășenéscă va da unŭ concertŭ mâne Mercurĭ în 16 Septemvre n. c. în sala hotelului „Europa“. Inceputulŭ la $7\frac{1}{2}$ óre séra.

Strossmayer și fișpanulŭ din Agram.

Fișpanulŭ din Agram, Kovacevicĭ, nu de multŭ publicase în colónele lui „Egyetertes“ unŭ articulŭ, în care presentă pe Strossmayer, episcopulŭ dela Diacovar, ca pe unŭ risipitorŭ, din ale căruia averĭ colosale n'are sĕ rĕmână nimicŭ pentru urmașii lui.

Ca rĕspunsŭ la aceste atacurĭ, direcțiunea domeniului episcopescŭ publică în „Agramer Tagblatt“ o declarațiune, în care presentă starea domeniului episcopescŭ astfelŭ:

Când Strossmayer a ocupatŭ scaunulŭ episcopescŭ a aflatŭ în cassă 1478 fl. De atuncĭ elŭ a ridicatŭ acéstă sumă la 1,600.000 fl., ale cărorŭ interese vorŭ rĕmâné pentru succesorii lui. Proprietatea întrégă este în tótă regula. Are 1000 de oi, 1000 de porcĭ, 174 vite de jugŭ, 154 de cai și mânzĭ, și 250 vite de prăsilă. Averea imobilă este asigurată la banca „Slavia“ pe 220,000 fl., ér edificiile pe 280,000 fl. Taxa de asigurare, care urcă la 5000 fl. pe anŭ, este plătită înainte pentru 5 anĭ de dile. Secerișulŭ din acestŭ anŭ representă o valóre de 140,000 fl. Mai multe mii de jugĕre de pămentŭ arătorŭ au fostŭ canalisate.

Nu-i adevĕratŭ, că înainte de asta se ferbeau mai multe mii de ocale de vinarsŭ de prune, căcĭ mai multŭ de 100 de ocale nu s'au fertŭ nicĭ-odată. Ceea ce afirmă fișpanulŭ Kovacevicĭ despre administrarea risipitóre, se refere esclusivŭ numai la intervalulŭ, în care domeniulŭ episcopescŭ a fostŭ administratŭ de amicii fișpanului. (Acusațiunile, se referă la Miko Hovat, actualulŭ președinte alŭ dietei croate).

Acusațiunile ce i-s'au făcutŭ episcopului din causa vêndĕrei unorŭ pădurĭ, suntŭ neîntemeiate, deórece din banii primițĭ din acéstă vêndare, episcopulŭ a făcutŭ o fundațiune de 400,000 fl. pentru succesorii sĕi; acésta a făcut'o elŭ din inițiativă propriă și înainte de ce guvernulŭ ar fi fostŭ încunosciințatŭ despre vêndarea pădurilorŭ.

După acestea se arată în declarațiunea memorată, că fișpanulŭ Kovacevicĭ are o măniă asupra lui Srtassmayer, deórece acesta a huiduitŭ din Diacovar, din causa îmoralității, pe unŭ profesorŭ de teologiă, care era bunŭ amicŭ alŭ actualului fișpanŭ (pe atuncĭ numai vicespanŭ). Se publică totŭ-odată și 2 epistole ale lui Kovacevicĭ, din carĭ se vede, că încă prin 1874—5 Kovacevicĭ a rugatŭ pe Strossmayer, ca sĕ-lŭ recomande banului pentru postulŭ de vicespanŭ, pe care apoi la recomandare lui Strossmayer l'a și dobênditŭ.

Se vede tréba, că vrednicŭlŭ episcopŭ croatŭ are sĕ îndure multe șicănărĭ din partea uneltelorŭ unguresci.

Societatea „Petru Maior“.

Amŭ primitŭ dilele acestea raportulŭ generalŭ alŭ societății de lectură „Petru Maior“ a tinerimei române dela universitatea din Budapesta, pe anulŭ școlasticŭ 1890—91.

Din acestŭ raportŭ aflămŭ, că cu sfîrșitulŭ anului școlasticŭ 1890—91 s'au încheiatŭ 30 de anĭ de când esistă acéstă societate, unicŭlŭ centru culturalŭ românescŭ pentru tinerimea română universitară din țerile de dincóce de Laita. Condușĭ de zelŭ și consciință, tinerimea s'a grupatŭ și în anulŭ trecutŭ școlasticŭ în jurulŭ acestei societăți, pentru de a-și împlini sfânta datorință față de sine și față de neamulŭ sĕu: desvoltarea în cultură, în limba românéscă și lățirea spiritului de colegialitate, carĭ formézā scopulŭ societății. Resultatele activității anului trecutŭ școlasticŭ au fostŭ îmbucurătóre, dér — după cum dice însușĭ raportulŭ — resultatele ar puté fi și mai îmbucurătóre, décă întréga tinerime română dela universitate s'ar interesa de societatea „Petru Maiorŭ“. „*Este considerabilŭ numĕrulŭ acelorŭ universitarĭ românĭ aicĭ, carĭ nicĭ membri nu s'au făcutŭ*“ — se dice în raportulŭ societății. „*Astfelŭ dintre frații din părțile Maramureșului nicĭ în anulŭ acesta nu s'a înscrisŭ de membru nicĭ unulŭ; din părțile sătmărene numai pe unŭ „frate l'amŭ pututŭ saluta în mijloculŭ nostru*“.

Constatarea acésta, ce-o face raportulŭ este fórte intristătóre. Indiferentismulŭ acesta, care ne uimesce, trebue sĕ înceteze câtŭ mai curêndŭ. Așteptămŭ — căcĭ suntemŭ în dreptŭ — ca tinerimea nóstră, fără deosebire de provinciă și ținutŭ, sĕ îmbrățișeze d'aci înainte acéstă societate cu căldura și dragostea cuvenită ei, căcĭ marĭ și nobile suntŭ scopurile ce ea le urmăresce, și sfântă este datorința ce o au tinerii românĭ universitarĭ, din orĭ și ce parte, față cu neamulŭ din care s'au născutŭ.

Societatea a numĕratŭ în anulŭ acésta 22 membri fundatorĭ, 33 membri onorarĭ, 42 membri ordinarĭ și 1 membru ajutătorŭ. Societatea cu durere amintesce, că a suferitŭ perderĭ prin mórtea fericitulu Antoniu Mocsonyi de Foenĭ, Nicolae F. Negruțiu, membri fundatorĭ și a lui Ladislau Vaida, membru onorarŭ.

A ținutŭ societatea în anulŭ acesta 2 ședințe generale ordinare, 5 ședințe generale extra-ordinare și 16 ședințe ordinare sĕptĕmânale, în carĭ s'a pertractatŭ și resolvatŭ agendele societății și s'au cititŭ lucrărĭ și critice din partea membrilorŭ.

Societatea în ședința sa generală din 14 Martie cu respectŭ la § ulŭ 10 din statute a aclamatŭ de membru fundatorŭ pe Excel. Sa P. S. D. episcopŭ Mihailŭ Pavelŭ.

Dela edarea almanachului, hotărîtă încă în 1887/8, societatea în ședința sa generală extraordinară din 14 Martie a fostŭ silită sĕ abdică. Societatea a fostŭ constrînsă spre acestŭ conclusŭ de împregiurarea, că nu a pututŭ avé sprigīnulŭ recerutŭ la autorii noștri.

Totŭ în ședința gen. din 14 Martie s'a decisŭ, ca aflându-se între operatele membrilorŭ, carĭ s'au cetitŭ în decursulŭ anului în ședințele societății, lucrărĭ de o valóre mai mare literară, societatea sĕ publice de aci înainte pe una din acele ca adnex la raportulŭ sĕu generalŭ anualŭ. Cu referință la acestŭ conclusŭ. societatea a hotărîtŭ în ședința sa generală din 28 Maiu a. c. sĕ tipărescă cu concursulŭ autorului, — ca adnex la raportulŭ gen. din estan în 800 exemplare, în broșură separată, tragedia în 5 acte întitulată „Horia“ de membrulŭ Ghiță Popp. ca cea mai de valóre literară din câte lucrărĭ s'au presentatŭ și cititŭ în anulŭ acesta.

Biblioteca numĕră cu finea acestui anŭ 1313 opurĭ în 1603 volume. Biblioteca s'a înmulțitŭ în decursulŭ anului cu 76 opurĭ în 98 volume, exclusivŭ prin donațiunĭ din partea autorilorŭ și a altorŭ binevoitorĭ, cum și prin înregistrarea unorŭ reviste literere periodice. Cabinetulŭ de lectură pusŭ la disposițiunea membrilorŭ, a fostŭ în anulŭ acesta înzestratŭ cu 22 foi, diare politice și reviste literare-sciințifice.

Averea în banĭ a societății, consistă din 4472fl. 82 cr. Fondurile societății se administrézā de Magnif. Sa dl. Antoniu Schiau procurorŭ lu bunurile erariale, ca curatorŭ alŭ societății.

Societatea a împărtășitŭ și anulŭ acesta 3 studențĭ universitarĭ cu locuință în localitatea sa.

Din valorosulŭ opŭ alŭ lui Petru Maiorŭ: „*Istoria pentru începutulŭ Românilorŭ în Dacia*,“ edatŭ de societate încă în anulŭ 1883, mai are 400 exemplare.

In decursulŭ anului au intratŭ la societate 59 piese, carĭ se află tóte păstrate în archivă; éră dela societate s'a trimesŭ 52 corespondențe. Comitetulŭ a a ținutŭ 20 ședințe.

Comisiunea literară a desbătutŭ și criticatŭ în ședințele sale operatele destinate a fi cetite în ședințele societății. Membrii: *Ioanŭ Curița*, abs. de filos. a cetitŭ tractatulŭ sĕu: „Despre originea limbii românescĭ“. *Valeriu Branisce*, stud. fil., a presentatŭ fasciclulŭ d lui doctorŭ A. Șuluț-Cărpenișanŭ „Graiulŭ ardelelenescŭ în raportŭ cu limba literară de dincóce de Carpațĭ.“ *Emilianŭ Popescu*, stud. fil.., a cetitŭ în două ședințe studiulŭ sĕu despre: „Risipirea Ierusalimului de Ioanŭ Baracŭ pe basa opului istoricŭ grecescŭ Iosifŭ Flaviu: „Resbelulŭ judaicŭ“. *George Morariu* a cetitŭ în o ședință prima disertațiune din ciclulŭ sĕu despre „Morbus Venerei“. *Ioanŭ Bunea*, stud. fil., a cetitŭ o disertațiune întitulată: „Ideile lui Winkelmann despre frumosŭ.“ *G. Poppŭ Lemenyi*, stud. tech., a cetitŭ o lucrare despre „Trenurile electrice“, însoțită totodată de esperimente. *George Morarŭ*, stud. med., a cetitŭ disertațiunea a doua din ciclulŭ sĕu despre „Chancre“, vorbindŭ în specialŭ despre ulcus molle, anatomia patologică, simptómele, diagnosa, diferența lui de alte ulcus-urĭ și în fine despre therapie. *Iosifŭ Blaga*, stud. fil., a cetitŭ studiulŭ sĕu intitulatŭ: „Teoria reproducerii ideilorŭ“. *V. Branisce*, stud. fil., a cetitŭ o critică asupră novelelorŭ „Jertfa și Gelosia“ de N. S. Rădulescu Niger (Bucurescĭ 1891). *George Poppŭ*, st. fil., a cetitŭ studiulŭ sĕu: „De unde a întratŭ povestea Arghirŭ și Elena în literatura maghiară.“ *George Morarŭ* a cetitŭ în două ședințe studiulŭ sĕu despre „Syphilis“ (Lues). *George Poppŭ* a cetitŭ în două ședințe lucrarea sa „Horia“, tragediă în 5 acte. Și în anulŭ tr. școl. s'a redactatŭ fóia societății „Rosa cu Ghimpi“.

Telegramele „Gaz. Trans“.

(Serviciulŭ biroului de cor. din Pesta).

Bistrița, 15 Septemvre. Manevrele de erĭ, ce au decursŭ până la 1 óră după prândŭ, s'au terminatŭ cu retragerea partiei de nordŭ până la Szasz-bodok. Regele și archiducii visitară frumósa posițiune a artileriei. Majestatea Sa distinse pe generalulŭ Lahovary cu o conversațiune mai lungă. La 6 óre a fostŭ unŭ prândŭ de curte cu 49 de tacâmurĭ, la care a luatŭ parte și generalulŭ Lahovary cu adjutantulŭ sĕu căpitanulŭ Ghica.

Berlinŭ, 14 Septemvre. Bismark a declaratŭ unorŭ deputațĭ amicĭ ai sĕi, că nu va veni în parlamentŭ.

Cununiă. D-lŭ *Georgiu Șandorŭ*, proprietarŭ în Cuieșdiu, și d-ra *Măriora Grozavŭ* din Orșova se vorŭ cununa Duminecă, în 8 (20) Septemvre c. în biserica română gr. or. din Orșova.—Dorimŭ fericire tinerei pĕrechĭ!

Proprietarŭ:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactorŭ responsabilŭ interimalŭ:
Gregoriu Maiorŭ.

tămŭ pentru sarcina ce și-a luat-o în interesulŭ causei române de a înfățișa literatura nóstră națională în adevĕrata sa colóre publicului cultŭ europénŭ și în deosebĭ, în Germania, unde până acum nu era mai de locŭ cunoscută activitatea intelectuală a poporului românŭ.

Bucuresci, 28 Augustŭ.

Teofil Frâncu.

(11)

PILLONE.

Novelă, de G. Bergsoë, tradusă de Ucu Paolo.

„De acumŭ înainte începù pentru Pillone o altă viéță. Străbătuse cu tatălŭ sĕu desimea codrilorŭ, pentru ca se cunóscă tóte pescerile, ér Petruccio îlŭ învĕță sĕ cunóscă viéța de mare. Aci punea plasa în apă, aci urma pe cufundătorii, carĭ asemenea unorŭ rațe sĕlbatice se cufundau până în fundulŭ mărei, ca sĕ scótă stridii, burețĭ și coralŭ. Elŭ învĕță sĕ lopeteze, sĕ înóte și sĕ se cufunde în apă. Ceea ce înse cuprinse mai lesne cu mintea, era ca se cunóscă din depărtare bărcile agențilorŭ vamalĭ și drumurile, pe carĭ mergeau contrabandiștii în escursiunile lorŭ nocturne. Dela Amalfi până la Salerno, dele Salerno la Capri, dela Capri la Ischia, Cap Misene și Posilippo — îĭ erau drumurile și locurile cunoscute și între ómenii acestia oțĕlițĭ și îndrăsnețĭ, carĭ se jucau cu viéța, devenì și elŭ atâtŭ de oțĕlitŭ și îndrăsnețŭ, încâtŭ chiar Petruccio îlŭ admira și-lŭ folosia ca spionŭ în intreprinderile sale mai periculóse. Tóte văgăunile strimte, și pescerile misteriose, pe carĭ le formau stâncile de pe țĕrmure. le cunoscea Pillone ca pe Ave Maria, și de multe-orĭ avură sĕ-i mulțămescă lui Pillone scăparea lorŭ. Intr'o nópte ajunse lucrulŭ la o luptă crâncenă cu agenții vamalĭ, Petruccio fù împușcatŭ și puține dile mai târdiu rĕmase Pillone érăși fără ajutorŭ și părăsitŭ pe piéța din Amalfi.

„De multe-orĭ decide o împrejurare mică viitorulŭ unui omŭ; totŭ așa se întîmplà și cu Pillone. In piéță locuia unŭ librarŭ, în galantarulŭ căruia se afla câteva cărțĭ vechĭ. Copilulŭ îșĭ alesese partea acésta a pieței ca locŭ de preumblare, pentru-că aicĭ sórele încăldia mai tare érna și óspeții din cârciuma murdară îĭ dădeau din cândŭ în cândŭ câte unŭ banŭ séu o bucată de pâne, cândŭ plecau acasă. Insĕ copilului începù sĕ-i fiă urîtŭ; căcĭ aicĭ nu era nimenĭ, care sĕ se jóce cŭ copilulŭ adoptatŭ de Petruccio, și elŭ nu mai avea poftă se céră protecțiune dela magistratŭ. Pe când se juca cu cânii din piéță, și demulte-orĭ le răpea din prada rorŭ, luà unŭ cărbune și începù sĕ desemneze cu elŭ pe nisce lespedĭ de piétră séu pe păreții cei albĭ ai caselorŭ.

„Intr'o di, pe când imita literile, pe carĭ le vĕduse în galantarulŭ librarului, simțì că cineva îlŭ bate amicalŭ pe spate. Era unŭ bărbatŭ, care dela mórtea tatălui sĕu se interesa fórte tare de dênsulŭ, dér copilulŭ era așa de sfiiciosŭ, încâtŭ voia se fugă, deși bărbatulŭ îlŭ privea cu blândețe. Era vechiulŭ scriitorŭ, pe care-lŭ cunoscea bine Pillone, și care se ocupa cu compunerea scrisorilorŭ amoróse, căpătândŭ pentru fiă-care câte dece tornese*). Acum elŭ voia sĕ-șĭ lațéscă meseria și vĕdêndŭ că Pillone are aplicațiune cătră arta acésta, care era în Amalfi ținută de fórte grea, îĭ făcù propunerea, sĕ-lŭ inițieze în secretele acesteia și Pillone primì cu bucuriă oferta acésta — căcĭ era mândru, că putea se învețe a scrie!

„Ce viéță deosebită se desfășura de aicĭ înainte pentru copilulŭ celŭ vioiŭ! Trebuia se credĭ, că n'are destulă răbdare, ca se facă literile acelea, pe carĭ 'i le cerea pedanlutŭ sĕu învățĕtorŭ. Pillone înse lucra ca o albină: elŭ simțea, că în arta acésta secretă zace o putere nemărginită, cu care putea sĕ stăpênéscă pe semenii sei. A domni, a domni — în cuvêntulŭ acesta era ceva, ce-i preocupa cu totulŭ spiritulŭ sĕu; elŭ învĕțase, ce va se dică a fi sclavŭ!

„Dela scriitorulŭ acesta ajunse elŭ în comptoarulŭ notarului din Amalfi, și urmându-lŭ pe acesta într'o călĕtoriă de afacerĭ la Neapole 'i se făcù oferta, sĕ între în serviciu la celŭ mai bunŭ advocatŭ de aicĭ, căruia îĭ plăcù mintea ageră a copilului. In fine îșĭ ajunse scopulŭ. Nu mai era copilulŭ desprețuitŭ elŭ păzitorului de capre, care trebuia se umble din casă în casă pentru ca sĕ capete câțiva banĭ; elŭ era acum signore, purta haine negre și locuia într'unŭ palatŭ; acésta nu-i fù destulŭ. — Elŭ nisuia la ceva mai mare.

(Va urma).

*) nisce banĭ italianĭ.

Cursulŭ pieţeĭ Braşovŭ.

din 15 Septemvre st. n. 1891

		Cump.		Vênd.
Bancnote românescĭ	Cump.	9 24	Vênd.	9.28
Argintŭ românescŭ	„	9 18	„	9.23
Napoleon-d'orĭ	„	9.25	„	9.28
Lire turcescĭ	„	10 48	„	10 53
Imperialĭ	„	9.46	„	9 51
Galbinĭ	„	5.40	„	5.45
Scris. fonc. „Albina" 6%		101.—	„	—.—
„ „ „ 5%	„	99.50	„	100.—
Ruble rusescĭ	„	120.—	„	121.—
Mărcĭ germane	„	57.—	„	57.50

Discontulŭ 6—8% pe anŭ.

Cursulŭ la bursa din Viena.

din 14 Septemvre a. c. 1891

Renta de aurŭ 4%	103 30
Renta de hârtiă 5%	100 65
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare aurŭ	115.25
dto argintŭ	98.—
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [1-ma emisiune]	—.
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare [2-a emisiune]	—.-
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ungare (3-a emisiune)	112.—
Bonurĭ rurale ungare	8-80
Bonurĭ croato-slavone	104.70
Despăgubirea pentru dijma de vinŭ unguresců	—.—
Imprumutulŭ cu premiulŭ unguresců	139.75
Losurile pentru regularea Tisei şi Seghedinului	130 50
Renta de argintŭ austriacă	91.15
Renta de hârtiă austriacă	91.
Renta de aurŭ austriacă	109 80
Losurĭ din 1860	136.75
Acţiunile băncei austro-ungare	1009.—
Acţiunile băncei de creditŭ ungar.	328.—
Acţiunile băncei de creditŭ austr	279.25
Galbenĭ împĕrătescĭ	5.57
Napoleon-d'orĭ	9.28
Mărcĭ 100 împ. germane	57 52½
Londra 10 Livres sterlinge	117 15

Avisŭ d-lorŭ abonaţi!

Rugăm pe d-nii abonaţĭ ca la reînoirea prenumeraţiunei sĕ binevoiască a scrie pe cuponulŭ mandatului postalŭ şi numerii de pe făşia sub care au primitŭ ḑiarulŭ nostru până acuma.

Domnii, ce se abonéză din nou, sĕ binevoiască a scrie adresa lămuritŭ şi sĕ arate şi posta ultimă.

Administraţ. „Gaz. Trans."

ABONAMENTE

la

„GAZETA TRANSILVANIEI"

Preţulŭ abonamentului este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei lunĭ . . . . 3 fl. —
Pe şése lunĭ . . . . 6 fl. —
Pe unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate:

Pe trei lunĭ . . . . 10 fr.
Pe şése lunĭ . . . . 20 fr.
Pe unŭ anŭ . . . . 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminecă.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anŭ . . . . .2 fl. —
Pe şése lunĭ . . . . 1 fl. —
Pe trei lunĭ . . . . 50 cr.

Pentru România şi străinătate:

Pe anŭ . . . . 8 **francĭ.**
Pe şése lunĭ . . . . 4 francĭ.
Pe trei lunĭ . . . . 2 francĭ.

Abonamentele se facŭ mai uşorŭ şi mai repede prin **mandate poştale.**

Domnii, carĭ se vorŭ abona din nou, sĕ binevoiéscă a scrie adresa lămuritŭ şi a arăta şi poşta ultimă.

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei."

Mersulŭ trenurilorŭ

pe liniile orientale ale căii ferate de statŭ r. u. valabilŭ din 20 Iulie 1891.

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată
Viena	10.50	8.—		3.25
Budapesta	8.30	1.50	5.50	9.15
Szolnok	11.38	3.57	9.22	11.19
P. Ladány	2.12	5.51	11.53	12.57
Oradea-mare	3.53	7.06	1.50	2.12
	4.—	7.13	2.24	2.19
Mezö-Telegd	4.39	7.43	3.03	2.49
Rév	5.22	8.18	3.46	3.26
Bratca	5.45		3.57	
Bucia	6.05	8.51	4.29	
Ciucia	6.31	9.07	4.55	4.21
Huedin	7.12	9.37	5.34	4.55
Stana	7.29		5.51	
Aghiriş	7.49		6.12	
Ghirbău	8.01		6.25	
Nădĕşel	8.14		6.39	5.47
Cluşiu	8.29	10.37	6.56	6.—
	8.46	11.10	8.20	6.18
Apahida	9.03	11.28	8.45	6.34
Ghiriş	10.12	12.38	10.21	7.34
Cucerdea	10 37	1.14	11.09	7.57
Uióra	10.56	1.21	11.17	
Vinţul de sus	11.04	1.29	11.26	
Aiudŭ	11.28	1,54	11.54	8.22
Teiuşŭ	11.45	2.13	12.18	8.38
	12.13		12.58	8.43
Crăciunelŭ	12.44		1.34	
Blaşiu	12.59		1.51	9.14
Micăsasa	1.35		2.29	
Copşa mică	1.51		2.48	9 48
	2.12		3.03	9.50
Mediaşŭ	2.31		3.26	10.06
Elisabatopole	3.04		4.07	10.28
Sighişóra	3 46		4.49	11.04
Haşfalĕu	4.04		5.35	11.19
Homorodŭ	5.26		7.23	12.27
Augustinŭ	6.10		8.09	12.58
Apaţa	6.41		8.43	1.15
Feldióra	7.17		9.18	1.35
Braşovŭ	8.—	Tren de persóne	10.05	2.09
		12.20		2.19
Timişŭ		1.41		3.01
Predealŭ		2.26		3.31
Bucurescĭ		8.50		9.30

Predealŭ—Budapesta

	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.
Bucurescĭ	7.35		8.50	
Predealŭ	1.12		5.16	
Timişŭ	1.42		5.57	
Braşovŭ	2.18	4.20	6.58	
	2.48	5.07		7.23
Feldióra	3.19	5.42		8.03
Apaţa	3.40	6.09		8.37
Augustinŭ	3.56	6.55		9.04
Homorodŭ	4.29	8.23		9.46
Haşfalĕu	5.34	8.53		11.03
Sighişóra	5.54	9.31		11.29
Elisabetopole	6.21	10.09		12.06
Mediaşŭ	6.42	10.31		12.37
Copşa mică	6 55	10.47		12.53
	6.57	11.06		1.18
Micăsasa		11.42		1.39
Blaşiu	7.31	11.57		2.13
Crăciunelŭ		12.28		2.27
Teiuşŭ	8.—	1.08	1.25	2.49
	8.07	1.35	1.50	3.47
Aiudŭ	8.24	2.05	2.12	4.07
Vinţul de sus		2.13	2.19	4.28
Uióra		2.31	2.39	2.34
Cucerdea	8.54	3.18	3.15	4.52
Ghirişŭ	9.23	4.45	4.32	5.26
Apahida		5.14		6.34
Cluşiu	10.45	6.08	4.53	6.52
	11.01	6.29	5.30	7.40
Nădăşelŭ		6.47	5.47	8.—
Ghîrbău				8.15
Aghireşŭ		7.02	6.11	8.29
Stana	12.17	7.28		8.53
B. Huiedin	12.47	7.47	6.43	9.12
Ciucia		8.25	7.12	9.51
Bucia		8.51		10.06
Bratca	1.26	9.10	7.51	10.23
Rév		9.30		10.42
Mezö-Telegd	1.52	10.07	8.17	11.17
Oradea mare	2.18	10.44	8.42	11.51
	2.25	11.04	8.47	12.09
P. Ladány	3.46	1.16	10.09	2.24
Szolnok	5.26	3.31	11.51	4.47
Budapesta	7.30	6.35	1.55	8.40
Viena	1.40	1.40	7.20	6.05

B.-Pesta-Aradŭ-Teiuş

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.
Viena	10.50	8.—	3.25
Budapesta	8.15	1.50	9.50
Szolnok	11.14	3.57	1.05
Aradŭ	3.45	6.52	5.24
	4.30	T. d. per. 2.20	5 46
Glogovaţŭ	4.42	2.34	5.57
Gyorok	5.03	3.05	6.19
Paulişŭ	5.14	3.23	6.30
Radna Lipova	5.32	3.39	6.48
Conop	5.56		7.12
Bêrzava	6.12		7.27
Soborşinŭ	6.58		8.07
Zamŭ	7.26		8.33
Gurasada	7.52		8.57
Ilia	8.08		9.13
Branicica	8.26		9.29
Deva	8.52		9.53
Simeria (Piski)	9.50		10 19
Orăştia	10.16		10.50
Şibotŭ	10.36		11.16
Vinţ. de josŭ	11.—		11.44
Alba-Iulia	11.26		12.06
Teiuşŭ	11.53		12.38

Teiuş-Aradŭ-B.-Pesta

	Trenŭ de persón.	Trenŭ accelerată	Trenŭ de persón.
Teiuşŭ	3.09		1.39
Alba-Iulia	3.50		2.19
Vinţ. de josŭ	4.09		2.36
Şibotŭ	4.52		3.03
Orăştia	4.55		3.30
Simeria (Piski)	5.23		4 17
Deva	5.59		4.33
Branicica	6.24		4.55
Ilia	6.49		5.17
Gurasada	7.—		5.28
Zamŭ	7.28		5.53
Soborşinŭ	8.03		6.24
Bêrzava	8.54		7.02
Conopŭ	9.10		7.17
Radna Lipova	9.44	5.14	7.46
Paulişŭ	9.58	6 01	7.57
Gyorok	10.11	6.20	8 08
Glogovaţŭ	10.34	6.49	8.30
Aradŭ	10.46		8.40
	11.18	8.24	9.05
Szolnok	4.15	11.51	2.21
Budapesta	7.20	1.55	5.50
Viena	6.05	7.20	1.40

Simeria (Piski) Petroşenĭ

Simeria	6.—	10.35	4.22
Streiu	6.35	11.26	4.58
Haţegŭ	7.21	12.23	5.42
Pui	8.06	12.—	6.36
Crivadia	8.47	2.23	7.24
Baniţa	9.21	3.19	8.04
Petroşenĭ	9.45	4.—	8.36

Petroşenĭ-Simeria (Piski)

Petroşenĭ	6.—	10.50	6.20
Baniţa	6.41	11.40	6.54
Crivadia	7.19	12.19	7.20
Pui	7.57	1.05	7.51
Haţegŭ	8.36	1.54	8.25
Streiu	9.18	2.49	9.01
Simeria	9.52	3.27	9.35

Aradŭ—Timişóra

Aradŭ	6.15	11.30	7.15
Vinga	7.32	12.47	8.04
Timişóra	8.42	2.04	8.57

Timişóra—Aradŭ

Timişóra	6.20	1.11	5.05
Vinga	7.21	2.46	6.40
Aradŭ	8.03	3.50	7.50

Ghirişŭ—Turda

Ghirişŭ	7.48	10.35	3.40	10.20
Turda	8.08	10.55	4.—	10.44

Turda—Ghirişŭ

Turda	4.50	9.30	2.30	8.50
Ghirişŭ	5.10	9.50	2.50	9.10

Sighişóra—Odorheiu

Sighişóra	4.30	11.25
Odorheiu	7.21	2.11

Odorheiu—Sighişóra

Odorheiu	8.15	3.15
Sighişóra	10.52	6.10

Careii-marĭ—Zelău

Careii-marĭ	5.50
Zelău	11.—

Zelău—Careii-marĭ

Zelău	1.56
Careii-marĭ	6.48

Copşa-mică—Sibiiu

Copşa mică	3.—	10.47	7.10
Şeica-mare	3.31	11.27	7.43
Loamneş	4.15	12.08	8.27
Ocna	4.46	12.38	8.59
Sibiiu	5.10	1.—	9.23

Sibiiu—Copşa-mică

Sibiiu	7.35	4.34	10.17
Ocna	8 02	4.58	10 43
Loamneş	8.30	5.25	11.09
Şeica-mare	9 05	5.55	11.40
Copşa mică	9.34	6.20	12.05

Cucerdea-Oşorheiu-R.-săs.

Cucerdea	2.50	8.20	2.41
Ludoş	3 34	9.11	3.27
Oşorheiu	5.20	11.17	5.14
	5.35		5.36
Regh.-săs.	7.10		7.15

Regh.-săs.-Oşorh.-Cucerdea

Regh.-săs.		8.—	8.15
Oşorheiu		9.35	9.53
	5.21	5.54	10.20
Ludoş	6.58	7.41	12.06
Cucerdea	7.47	8.25	12.50

Simeria (Piski)—Hunedóra

Simeria (Piski)	10.50	4.40	9.16
Cerna	11.13	5.03	9.34
Hunedóra	11.48	5.38	9.58

Hunedóra—Simeria (Piski)

Hunedóra	4.46	2.32	7.22
Cerna	5.11	3.—	7.50
Simeria	5.28	3.20	8.10

Braşov—Zĕrnescĭ

Braşov	5.45	4.55
Zĕrnescĭ	7.26	6.36

Zĕrnescĭ—Braşov

Zĕrnescĭ	8.—	8.20
Braşov	8.24	9.44

Mureşŭ-Ludoşŭ—Bistriţa

Murĕşŭ-Ludoşŭ	4.—
Ţagu-Budatelicŭ	6.48
Bistriţa	9.59

Bistriţa—Mureşŭ-Ludoşŭ

Bistriţa	1.16
Ţagu-Budatelicŭ	4.15
Murĕşŭ-Ludoşŭ	7.21

Nota: Numerii încuadraţĭ cu linii gróse însemnéză órele de nópte.

Tipografia A. MUREŞIANU, Braşovŭ.